

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ ŠIAULIŲ TARDYMO IZOLIATORIŲ IR KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2017-10-23 Nr. 4D-2016/1-1488
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Šiaulių tardymo izoliatoriaus (toliau vadinama – Šiaulių TI) ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama – Kalėjimų departamentas) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai neleidžiant Pareiškėjui susirašinėti su kitais suimtaisiais ir galimai netinkamai išnagrinėjus asmens skundus (toliau vadinama – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde, be kitų aplinkybių, nurodo:

2.1. „2016-09-07 [...] Soc. būrio viršininkui įteikiau laišką, adresuotą kitam suimtajam, kalinčiam Šiaulių TI. Tą pačią dieną laiškas man buvo grąžintas bei paaiškinta, kad Šiaulių TI siųsti laiškų kitam suimtajam, esančiam kitoje kameroje, negalima“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „2016-09-08 savo prašymu dalyvavau pokalbyje su Kriminalinės žvalgybos skyriaus pareigūnais. Pokalbio metu paklausiau, kokių pagrindų man neleidžiama siųsti laiško kitam suimtajam. Pareigūnai paaiškino, kad jie vadovaujasi Suėmimo vykdymo įstatymo 32 str. *Suimtųjų pareigos ir jiems taikomi draudimai*: 2 dalis. Suimtiesiems draudžiama: 2) be tardymo izoliatoriaus administracijos leidimo bendrauti su kitais asmenimis, laikomais kitose kameroje; nuostata“;

2.3. „2016-09-12 pateikiau skundą Nr. 72/04-5950 dėl tokių Šiaulių TI veiksmų (neveikimo) [...]. [...] 2016-09-19 gavau Šiaulių TI atsakymą [...]. [...] Nesutikdamas su pateiktu atsakymu 2016-09-20 pateikiau skundą Kalėjimų departamentui [...]. [...] 2016-10-24 Kalėjimų departamentas pateikė atsakymą Nr. 2S-5693 [...]. [...] Kalėjimų departamento pareigūnas visiškai nenagrinėjo, neinicijavo jokio tyrimo [...], nepateikė pagrįstų teisinių argumentų į mano nurodytas faktines aplinkybes [...]“;

2.4. „[...] kitose įkalinimo įstaigose (Lukiškių TI-K, Kauno TI) norint siųsti laišką kitam asmeniui, kalinčiam toje pačioje įstaigoje, tokio administracijos leidimo nereikia“;

2.5. „2016-09-13 ŠTI pateikiau prašymą dėl leidimo susirašinėti. Prašyme nurodžiau, kad Šiaulių TI administracija [...] suteiktų man leidimą susirašinėti laiškais su asmenimis, kalinčiais Šiaulių TI kitose kameroje. Taip pat prašiau nurodyti priežastis, kriterijus, pagal kuriuos Šiaulių TI suimtiesiems taikomas draudimas susirašinėti tarpusavyje laiškais“;

2.6. „2016-10-10 Šiaulių TI pateikė atsakymą Nr. 17/01-2233, pateiktas J. L. Atsakyme pareigūnė nurodo, kad „suimtiesiems draudžiama be tardymo izoliatoriaus leidimo bendrauti su asmenimis, laikomais kitose kameroje, o susirašinėjimas laiškais yra viena iš bendravimo formų. Siekiant užtikrinti tinkamą įstaigos apsaugą, užkardyti laikomų asmenų pabėgimo atvejus, užkardyti draudžiamų daiktų patekimą, išvengti užpuolimo atvejų ir pan., administracija Jums nesuteikia leidimo bendrauti susirašinėjant laiškais su kitose kameroje kalinčiais asmenimis“;

2.7. „Atkreiptinas dėmesys, kai nei Šiaulių TI, nei Kalėjų departamentas savo atsakymuose vengė paaiškinti, kodėl man leidžiama bendrauti su kitais įstaigoje esančiais suimtaisiais Soc. reabilitacijos, užimtumo programų metu, lankantis koplyčioje ir t. t.“

3. Pareiškėjas prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius tyrimo metu kreipėsi į Šiaulių TI ir Kalėjų departamento pareigūnus, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes, bei į Žmogaus teisių stebėjimo institutą, prašydamas pateikti nuomonę, ar draudžiant suimtiesiems be tardymo izoliatoriaus administracijos leidimo susirašinėti su kitais tame pačiame tardymo izoliatoriuje laikomais suimtaisiais ar nuteistaisiais, nėra nepagrįstai ribojamos asmenų teisės.

5. Iš tyrimo metu gautų dokumentų ir informacijos nustatyta:

5.1. Pareiškėjas Šiaulių TI direktoriui pateikė 2016-09-12 skundą, kuriame, be kita ko, nurodė, kad įstaigos pareigūnai grąžino jam laišką, adresuotą kitam Šiaulių TI laikomam suimtajam, ir prašė paaiškinti priežastis, dėl kurių įstaigoje esantiems suimtiesiems draudžiama susirašinėti tarpusavyje;

5.2. Šiaulių TI administracija į šį skundą atsakė 2016-09-19 raštu Nr. 17/01-2101, kuriame Pareiškėjui paaiškino, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo (toliau vadinama – SVĮ) 32 str. 2 d. 2 p. suimtiesiems yra draudžiama be tardymo izoliatoriaus administracijos leidimo bendrauti su asmenimis, laikomais kitose kamerose, o susirašinėjimas laiškais yra viena iš bendravimo formų. Pareiškėjui nėra suteiktas leidimas bendrauti su kitose kamerose kalinamais suimtaisiais ir nuteistaisiais. Šiaulių TI 2016-09-19 rašte taip pat pažymima, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau vadinama – KT) 2015-02-27 nutarimu Nr. KT8-N4/2015 panaikino draudimą, numatytą Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama – BVK) 99 str. 2 d., t. y. draudimą kardomojo kalnimo vietose, areštinėse ir pataisose įstaigose laikomų nuteistųjų, kurių nesieja santuokos ar artimos giminystės ryšiai, tarpusavio susirašinėjimui. Tačiau šiuo KT nutarimu nebuvo panaikintas SVĮ 32 str. 2 d. 2 p. numatytas draudimas;

5.3. Pareiškėjas Kalėjų departamentui pateikė 2016-09-20 skundą (Kalėjų departamente gautas 2016-09-23) dėl Šiaulių TI 2016-09-09 atsakymo. Į šį skundą Kalėjų departamento pareigūnai atsakė 2016-10-24 raštu Nr. 2S-5693, kuriame nurodoma, kad „skundo nagrinėjimo metu Kalėjų departamentas kreipėsi į Šiaulių TI administraciją ir nurodė pateikti dokumentinę medžiagą apie Jūsų 2016-09-20 skunde minimas aplinkybes“, tačiau „skundo nagrinėjimo metu faktinių duomenų apie tai, kad Šiaulių TI administracija pažeistų teisės aktus, negauta“;

5.4. Pareiškėjas Šiaulių TI direktoriui pateikė 2016-09-13 prašymą, kuriame, be kita ko, prašė „leisti bendrauti susirašinėjant laiškais su asmenimis, laikomais kitose kamerose Šiaulių TI, leidimą išduodant išimtinai visiems kalintiems asmenims Šiaulių TI“. Į šį prašymą Šiaulių TI administracija atsakė 2016-10-10 raštu Nr. 17/01-2233, kuriame nurodė, kad „siekiant užtikrinti tinkamą įstaigos apsaugą, užkardyti laikomų asmenų pabėgimo atvejus, užkardyti draudžiamų daiktų patekimą, išvengti užpuolimo atvejų ir pan., administracija Jums nesuteikia leidimo bendrauti susirašinėjant laiškais su kitose kamerose kalinčiais asmenimis“;

5.5. Seimo kontrolieriui pradėjus Skundo tyrimą ir kreipusis į Kalėjų departamentą dėl informacijos, susijusios su Skundu pateikimo, šios įstaigos pareigūnai 2016-12-14 raštu 1S-4912, be kita ko, informavo, kad „Kalėjų departamentas 2016-11-29 raštu Nr. 1S-4690 paprašė

Lukiškių tardymo izoliatoriaus-kalėjimo ir Kauno tardymo izoliatoriaus direktorių pateikti informaciją apie teisės aktais pagrįstą jų vadovaujamosiose įstaigose taikomą praktiką dėl leidimo suimtiesiems susirašinėti tarpusavyje“ ir kad „Kalėjimų departamento specialistai aiškinasi, ar Kauno tardymo izoliatoriaus ir Lukiškių tardymo izoliatoriaus-kalėjimo administracijos, nekontroliuodamos suimtųjų tarpusavio susirašinėjimo, teisingai vykdo SVĮ nuostatas. Išsiaiškinus – visiems tardymo izoliatoriams bus pateiktos rekomendacijos šiuo klausimu“;

5.6. Žmogaus teisių stebėjimo institutas 2017-03-23 raštu Nr. IS-XII-12 pateikė nuomonę, kad „besąlygiškas tardymo izoliatoriaus administracijos draudimas suimtajam susirašinėti su kitais suimtaisiais tame pačiame tardymo izoliatoriuje yra neproporcingas suimtojo teisės susižinoti ribojimas ir gali būti laikomas jo žmogaus teisių pažeidimu“;

5.7. Kalėjimų departamentas 2017-09-08 raštu Nr. 1S-3463 informavo, kad gavo Lietuvos teisės instituto 2017-08-31 raštą Nr. 2R-265-(1.9), kuriame pateikta nuomonė dėl SVĮ nuostatų, reglamentuojančių suimtųjų teisę į susirašinėjimą, ir kad šiai nuomonei („[...] suimtųjų susirašinėjimas, reglamentuotas SVĮ 16 str., atitinka Konstitucinėje jurisprudencijoje bei Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje nustatytus žmogaus teisių varžymo teisėtumo, apibrėžtumo, aiškumo bei proporcingumo reikalavimus“). Kalėjimų departamento 2016-09-08 rašte taip pat nurodoma, kad „[...] Kauno TI bei Lukiškių TI-K administracija teisingai vykdo SVĮ nuostatas“. Kartu su 2017-09-08 raštu Kalėjimų departamento pareigūnai taip pat pateikė 2017-09-07 raštą Nr. 1S-3446, adresuotą tardymo izoliatorių vadovams, kuriame išdėstyta pirmiau pateikta pozicija dėl suimtųjų susirašinėjimo.

Tyrimui reikšmingų teisės aktų nuostatos

6. SVĮ:

16 straipsnis. Suimtųjų teisė susirašinėti – „1. Suimtieji turi teisę siųsti giminaičiams ir kitiems asmenims ir gauti iš jų neribotą kiekį laiškų. Tardymo izoliatoriaus administracija suimtojo vardu gautus laiškus jam įteikia, taip pat suimtųjų įteiktus laiškus išsiunčia adresatams ne vėliau kaip per dvi darbo dienas nuo laiško gavimo dienos. 2. Suimtųjų gaunami ir siunčiami laiškai ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartimi gali būti tikrinami, kad būtų užkirstas kelias nusikalstamoms veikoms ar kitiems teisės pažeidimams arba apsaugotos kitų asmenų teisės ir laisvės, arba laikinai (iki trijų mėnesių) sustabdytas laiškų išsiuntimas ir įteikimas. Ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartyje turi būti nurodomi laiškų tikrinimo arba išsiuntimo ir įteikimo sustabdymo pagrindai, trukmė, būdas, asmenys, kurių siunčiami ar gaunami laiškai bus tikrinami arba kurių laiškų išsiuntimas ir įteikimas sustabdomas, ir kitos aplinkybės, dėl kurių laiškus būtina tikrinti arba sustabdyti jų išsiuntimą ir įteikimą. Laiškų išsiuntimo ir įteikimo sustabdymas gali būti pratęstas, tačiau kiekvienu atveju ne ilgesniam negu trijų mėnesių laikotarpiui. Laiškų tikrinimas nutraukiamas arba jų išsiuntimas ir gavimas atnaujinamas išnykus pagrindams, dėl kurių laiškai buvo tikrinami arba jų išsiuntimas ir gavimas buvo sustabdytas“;

32 straipsnis. Suimtųjų pareigos ir jiems taikomi draudimai – „2. Suimtiesiems draudžiama: [...]; 2) be tardymo izoliatoriaus administracijos leidimo bendrauti su asmenimis, laikomais kitose kamerose; [...].“

7. Viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VAJ):

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“

„Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais:

1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 2) *objektyvumo*. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi

būti nešališki ir objektyvūs; [...]; 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...].“

8. Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatai, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012-02-28 įsakymu Nr. 1R-58 (toliau vadinama – Kalėjų departamento nuostatai):

1 punktas – „Kalėjų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Kalėjų departamentas) yra įstaiga prie Teisingumo ministerijos, kurios paskirtis – metodiškai vadovauti ir kontroliuoti probacijos tarnybų ir laisvės atėmimo vietų įstaigų veiklą“;

8 punktas – „Kalėjų departamentas, siekdamas jam nustatytų veiklos tikslų, atlieka šias funkcijas: [...] 8.3. prižiūri ir kontroliuoja bausmių (išskyrus baudas) [...] ir kardomosios priemonės – suėmimo vykdymą Kalėjų departamentui pavaldžiose įstaigose; [...] 8.31. nustatyta tvarka nagrinėja asmenų prašymus, skundus ir pranešimus, priskirtinus Kalėjų departamento kompetencijai; [...].“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

9. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama – LVAT) 2014-04-09 pasitarime aprobuotame *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinime* nurodyta:

13.2 papunktis – „[...] teisėjų kolegija pažymėjo, kad pataisos namai ir Kalėjų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punktas) (2012 m. gruodžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3206/2012). Laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai, kurie, be kita ko, atitiktų Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnyje numatytus reikalavimus (2011 m. balandžio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴³-2876/2011).“

Išvados

10. Įvertinus Skundo turinį nustatyta, kad Pareiškėjas nesutinka su Šiaulių TI pareigūnų veiksmais (neveikimu) neleidžiant jam susirašinėti su kitais įstaigoje laikomais suimtaisiais bei Šiaulių TI ir Kalėjų departamento pareigūnų veiksmais (neveikimu) nagrinėjant skundus dėl šios problemos. Pareiškėjo teigimu, kituose tardymo izoliatoriuose norint siųsti laišką kitam toje pačioje įstaigoje laikomam suimtajam administracijos leidimo nereikia.

11. Tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas, būdamas Šiaulių TI, norėjo siųsti laišką kitam toje pačioje įstaigoje laikomam suimtajam, tačiau Šiaulių TI pareigūnai laišką grąžino Pareiškėjui. Dėl šių veiksmų Pareiškėjas pateikė 2016-09-12 skundą Šiaulių TI direktoriui. Šiaulių TI administracija į skundą atsakė 2016-09-19 raštu, kuriame nurodė, kad susirašinėjimas laiškais yra viena iš bendravimo formų, o Pareiškėjui nėra suteiktas leidimas bendrauti su kitose kamerose kalinamais suimtaisiais ir nuteistaisiais (vadovaujantis SVĮ 32 str. 2 d. 2 p., suimtiesiems

draudžiama be tardymo izoliatoriaus administracijos leidimo bendrauti su kitose kamerose laikomais asmenimis). Nesutikdamas su Šiaulių TI 2016-09-19 atsakymu, Pareiškėjas jį 2016-09-20 skundu apskundė Kalėjimų departamentui, tačiau šios įstaigos pareigūnai Pareiškėją 2016-10-24 raštu informavo, kad jo skundo nagrinėjimo metu „faktinių duomenų apie tai, kad Šiaulių TI administracija pažeistų teisės aktus, negauta“.

Pažymėtina, kad Pareiškėjas Šiaulių TI administracijai taip pat pateikė 2016-09-13 prašymą, kuriame prašė leisti susirašinėti su visais Šiaulių TI laikomais asmenimis. Šiaulių TI administracija 2016-10-10 raštu Pareiškėją informavo, kad leidimo nesuteikia.

Pradėjęs tyrimą pagal Pareiškėjo Skundą Seimo kontrolierius 2016-11-10 raštu kreipėsi į Kalėjimų departamentą, prašydamas paaiškinti aplinkybes dėl suimtųjų teisės susirašinėti. Kalėjimų departamentas 2016-12-14 raštu informavo, kad kreipėsi į Lukiškių tardymo izoliatoriaus-kalėjimo (toliau vadinama – Lukiškių TI-K) ir Kauno tardymo izoliatoriaus (toliau vadinama – Kauno TI) administraciją bei gavo informaciją, kad šiose įstaigose suimtiesiems yra leidžiama susirašinėti tarpusavyje. Kalėjimų departamento pareigūnai informavo, kad aiškinsis, ar šios įstaigos teisingai vykdo SVĮ nuostatas.

Žmogaus teisių stebėjimo institutas 2017-03-23 raštu Seimo kontrolieriui pateikė nuomonę, kad „besąlygiškas tardymo izoliatoriaus administracijos draudimas suimtajam susirašinėti su kitais suimtaisiais tame pačiame tardymo izoliatoriuje yra neproporcingas suimtojo teisės susižinoti ribojimas ir gali būti laikomas jo žmogaus teisių pažeidimu“.

Seimo kontrolierius taip pat gavo Kalėjimų departamento 2017-09-08 raštą, kuriame nurodyta, kad įstaigos pareigūnai kreipėsi į Lietuvos teisės institutą prašydami pateikti nuomonę dėl suimtųjų teisės susirašinėti. Kalėjimų departamento rašte nurodoma, kad įstaigos administracija pritaria Lietuvos teisės instituto nuomonei („[...] suimtųjų susirašinėjimas, reglamentuotas SVĮ 16 str., atitinka Konstitucinėje jurisprudencijoje bei Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje nustatytus žmogaus teisių varžymo teisėtumo, apibrėžtumo, aiškumo bei proporcingumo reikalavimus“) ir kad Kauno TI bei Lukiškių TI-K teisingai vykdo SVĮ nuostatas. Kalėjimų departamento pareigūnai taip pat pateikė 2017-09-07 raštą Nr. 1S-3446, adresuotą tardymo izoliatorių vadovams, kuriame išdėstyta pirmiau pateikta pozicija dėl suimtųjų susirašinėjimo.

12. Suimtųjų teisė susirašinėti yra numatyta SVĮ 16 str. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad suimtieji turi teisę siųsti giminaičiams ir kitiems asmenims ir gauti iš jų neribotą kiekį laiškų. SVĮ 16 str. 2 d. reglamentuota, kokiais atvejais ir kokia tvarka ši teisė gali būti ribojama, t. y., siekiant užkirsti kelią nusikalstamoms veikoms ar kitiems teisės pažeidimams arba apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves; suimtųjų gaunami ir siunčiami laišakai ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartimi gali būti tikrinami arba gali būti laikinai sustabdytas laiškų siuntimas ir įteikimas.

SVĮ 32 str. yra nustatytos bendrosios nuteistųjų pareigos ir jiems taikomi draudimai. Vienas iš šių draudimų – draudimas be tardymo izoliatoriaus administracijos leidimo bendrauti su asmenimis, laikomais kitose kamerose (SVĮ 32 str. 2 d. 2 p.).

13. Nors Šiaulių TI pareigūnai, nagrinėdami Pareiškėjo skundą ir prašymą dėl jo teisės susirašinėti su kitose kamerose laikomais asmenimis, laikėsi pozicijos, kad susirašinėjimas yra viena iš bendravimo formų, todėl suimtieji be tardymo izoliatoriaus administracijos leidimo negali susirašinėti su kitose kamerose laikomais asmenimis, o Kalėjimų departamento pareigūnai šiai pozicijai pritarė (nes Pareiškėjo skundą dėl šios problemos atmetė), įvertinus šios pažymos 12 punkte pateiktą teisinį reglamentavimą, darytina išvada, kad tokia pozicija yra nepagrįsta. SVĮ 32 str. yra nustatytos bendrosios suimtųjų teisės ir pareigos, o SVĮ 16 str. reglamentuota konkreti suimtųjų teisė, t. y. teisė susirašinėti, todėl SVĮ 16 str. vertintinas kaip specialioji teisės norma SVĮ 32 str. atžvilgiu. Pastebėtina, kad, pagal SVĮ 16 str. 1 d., suimtieji turi teisę susirašinėti su giminaičiais ir kitais asmenimis – tai reiškia, kad suimtieji turi teisę susirašinėti su visais asmenimis, neišskiriant asmenų, laikomų kitose kamerose. Suimtųjų teisė susirašinėti su visais

asmenimis gali būti ribojama tik SVĮ 16 str. 2 d. nustatyta tvarka – t. y. ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartimi suimtųjų gaunami ir siunčiami laišakai gali būti tikrinami arba laikinai sustabdytas jų siuntimas ir įteikimas. SVĮ nenumato jokių kitų šios teisės ribojimo pagrindų, pvz., kad suimtieji susirašinėti su kitais asmenimis galėtų tik gavę tardymo izoliatoriaus administracijos leidimą.

Atkreiptinas dėmesys, kad tyrimo metu Seimo kontrolierius gavo Žmogaus teisių stebėjimo instituto (nevyriausybinės organizacijos, dirbančios žmogaus teisių srityje) raštą, kuriame pateikta nuomonė, kad tardymo izoliatoriaus administracija, drausdama suimtajam susirašinėti su kitais tame pačiame tardymo izoliatoriuje esančiais asmenimis, neproporcingai riboja suimtojo teisę susižinoti.

Pažymėtina, kad Seimo kontrolieriui atliekant tyrimą Kalėjimų departamento pareigūnai kreipėsi į Lietuvos teisės institutą – valstybės mokslo įstaigą, kurios pateikta nuomonė dėl suimtųjų teisės susirašinėti iš esmės atitinka pirmiau pateiktą teisės aktų aiškinimą. Kalėjimų departamento pareigūnai Seimo kontrolierių informavo, kad su šia nuomone sutinka ir kad Kauno TI bei Lukiškių TI-K administracija teisingai vykdo SVĮ nuostatas – t. y., kad suimtieji gali susirašinėti su kitose kamerose laikomais asmenimis be tardymo izoliatoriaus vadovų leidimo.

14. Remiantis LVAT praktika, Kalėjimų departamentas ir jam pavaldžios įstaigos (vadinasi, ir Šiaulių TI) savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų, ir objektyvumo principo (šios pažymos 7 punktą), kuris reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs. Pažymėtina, kad LVAT, atskleisdamas objektyvumo principo turinį, 2011-04-19 d. nutartyje nurodė, jog laisvės atėmimo institucijų, t. y. ir Kalėjimų departamento bei Šiaulių TI, sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai (šios pažymos 8.2 papunktis).

15. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Šiaulių TI pareigūnai, nagrinėdami Pareiškėjo 2016-09-12 skundą ir 2016-09-13 prašymą, o Kalėjimų departamento pareigūnai, nagrinėdami Pareiškėjo 2016-09-20 skundą, netinkamai aiškino SVĮ nuostatas dėl suimtųjų teisės susirašinėti, todėl Šiaulių TI ir Kalėjimų departamento sprendimai vertintini kaip neatitinkantys objektyvumo principo.

Papildomai atkreiptinas dėmesys į tai, kad, nors Kalėjimų departamento pareigūnai ėmėsi priemonių, kad išsiaiškintų, ar suimtiesiems, norintiems susirašinėti su kitose kamerose laikomais asmenimis, reikalingas tardymo izoliatoriaus leidimas, šių veiksmų jie ėmėsi tik Seimo kontrolieriui pradėjus tyrimą. Gavę Pareiškėjo 2016-09-20 skundą Kalėjimų departamento pareigūnai nesiėmė jokių veiksmų, kad išsiaiškintų Pareiškėjo skunde keliamą problemą, o pateikė asmeniui formalų atsakymą, konstatavę, kad Šiaulių TI atsakymas į Pareiškėjo 2016-09-12 skundą yra teisėtas ir pagrįstas. Kadangi Kalėjimų departamentas yra įstaiga, kurios paskirtis – metodiškai vadovauti ir kontroliuoti laisvės atėmimo vietų įstaigų veiklą, o viena iš įstaigos funkcijų yra asmenų prašymų, skundų ir pranešimų, priskirtinų Kalėjimų departamento kompetencijai (tarp jų, ir skundų dėl laisvės atėmimo vietų įstaigų pareigūnų, vadovų veiksmų bei sprendimų), nagrinėjimas (šios pažymos 8 punktą), labai svarbu, kad Kalėjimų departamento pareigūnai šią funkciją atliktų tinkamai ir įimtusi realių veiksmų, siekdami patikrinti, ar pavaldžių įstaigų pateikti atsakymai į asmenų skundus yra teisėti ir pagrįsti.

16. Kadangi Šiaulių TI ir Kalėjimų departamento pareigūnai, nagrinėdami Pareiškėjo skundus ir prašymą, netinkamai aiškino SVĮ nuostatas ir pateikė Pareiškėjui atsakymus, neatitinkančius objektyvumo principo, Skundas pripažintinas pagrįstu; tačiau, atsižvelgiant į tai, kad Kalėjimų departamento pareigūnai 2017-09-07 raštu tardymo izoliatorių vadovams pateikė išaiškinimą dėl suimtųjų teisės susirašinėti, rekomendacija šiuo klausimu nebus teikiama.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

17. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžia:

X skundą dėl Šiaulių tardymo izoliatoriaus ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai neleidžiant Pareiškėjui susirašinėti su kitais suimtaisiais ir galimai netinkamai išnagrinėjus asmens skundus, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

18. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Kalėjimų departamento direktoriui rekomenduoja atsižvelgti į šioje pažymoje konstatuotus pažeidimus ir užtikrinti, kad įstaigoje asmenų skundai būtų nagrinėjami išsamiai ir objektyviai, būtų imamasi realių veiksmų siekiant išsiaiškinti pareiškėjų skunduose nurodytas aplinkybes, o pateikti atsakymai būtų pagrįsti.

19. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas